

УДК: 615.212.7:615.214.2

В. П. Черних, В. В. Шаповалов (мол.)

Національний фармацевтичний університет (м. Харків);
СУ ГУМВС України в Харківській області

РОЛЬ СУДОВОЇ ФАРМАЦІЇ У КОНЦЕПЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Інтеграція України у світову економіку, розширення міжнародних зв'язків, наявність можливостей для нелегального переміщення через митний кордон України засобів і речовин різних класифікаційно-правових груп, які мають психоактивні властивості, недостатня поінформованість населення про суспільну небезпеку наркоманії, малоефективна робота щодо виявлення наркозворих — все це призводить до зростання наркотизації населення, руйнування фізичного і морального здоров'я нації, її генофонду, інтелектуального та економічного потенціалу суспільства [4, 9—11].

У зв'язку з цим виникає нагальна потреба в роботі і впровадженні адекватних заходів протидії нелегальному обігу засобів і речовин різних класифікаційно-правових груп, що становить ключовий момент національної безпеки нашої держави [5, 8].

Оскільки дослідженням нелегального обігу засобів і речовин різних класифікаційно-правових груп займається судова фармація, то становило інтерес визначити її роль і місце у концепції національної безпеки України, що і стало метою цієї роботи.

Для досягнення поставленої мети роботи було необхідно визначити дефініцію терміна «національна безпека», а також її елементи, типи, принципи, об'єкти і суб'єкти.

Національна безпека має інтегральний характер. Її забезпечення досягається об'єднаними зусиллями державних органів, громадських організацій, посадових осіб та окремих громадян, спрямованими на захист національних інтересів.

Під національною безпекою слід розуміти стан захищеності життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави від внутрішніх та зовнішніх загроз, за яким забезпечується сталий розвиток суспільства, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних і потенційних загроз національним інтересам [1].

Забезпечення національної безпеки є однією з основних функцій суспільства і держави. Ця безпека досягається шляхом проведення державної політики відповідно до прийнятих доктрин, стратегій, концепцій і програм у таких сферах як політична, економічна, соціальна, військова, екологічна, науково-технологічна, інформаційна тощо.

Правову основу забезпечення національної безпеки становлять Конституція України, закони, інші нормативно-правові акти, а також визнані Україною міжнародні договори та угоди [2].

Система безпеки охоплює такі основні елементи: наукову теорію (філософію), доктрину (концепцію), політику, стратегію і тактику забезпечення безпеки; сукупність міжнародних, державних і громадських (недержавних) інститутів та організацій, які забезпе-

чують безпеку особи, суспільства, держави; засоби, способи і методи забезпечення безпеки (рис. 1).

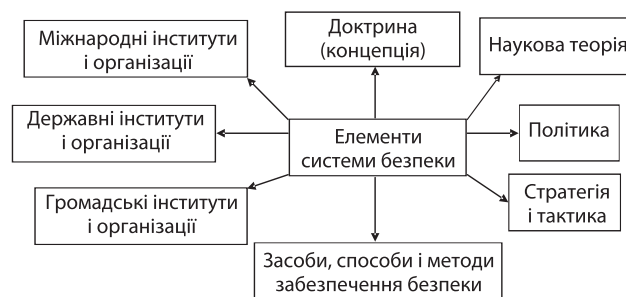

Рис. 1. Елементи системи безпеки

Розрізняють такі типи безпеки: за масштабом (міжнародна, регіональна, локальна); за суб'єктами (особиста, суспільна, національна, колективна); за суспільними сферами (політична, економічна, медична, фармацевтична, військова, екологічна, радіаційна тощо) (рис. 2).

Рис. 2. Типи безпеки

Більш докладніше наводимо класифікацію безпеки за суспільними сферами, яка включає в себе такі взаємопов'язані складові як: фармацевтична безпека, політична безпека, економічна безпека, екологічна безпека, соціальна безпека, медична безпека, військова безпека, безпека праці та інші види безпеки (рис. 3).

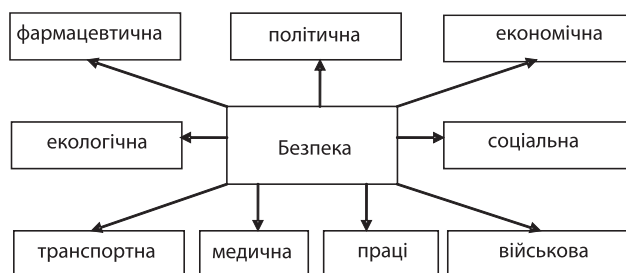

Рис. 3. Види безпеки за суспільними сферами

Цим складовим властиві загальні риси національної безпеки. Разом з тим вони мають свою специфіку. Наприклад, під безпекою економічною слід розуміти стан захищеності національної економіки з погляду забезпечення її розвитку та матеріальних інтересів людей. Економічна безпека досягається системою організаційно-правових, технологічних та інших заходів економічного характеру. Економічні питання є пріоритетними для Верховної Ради України, Президента і Кабінету Міністрів України. Особи, що винні в порушенні економічного законодавства, притягаються до юридичної відповідальності.

Основи державної політики України у галузі національної безпеки визначені Концепцією національної безпеки України, схваленою Верховною Радою України в 1997 році. Концепція національної безпеки України спрямована на забезпечення єдності принципів формування і проведення державної політики у галузях національної безпеки, а також підходів до формування відповідної законодавчої бази, підготовки доктрин, стратегій, концепцій, державних і відомчих програм у різних сферах національної безпеки [7].

До основних принципів забезпечення національної безпеки можна віднести такі: а) пріоритет прав людини; б) верховенство права; в) пріоритет договірних (мирних) засобів у розв'язанні конфліктів; г) адекватність заходів захисту національних інтересів реальним та потенціальним загрозам; д) демократичний громадський контроль за військовою сферою, а також іншими структурами в системі забезпечення національної безпеки; е) дотримання балансу інтересів особи, суспільства та держави, їх взаємна відповідальність; ж) чітке розмежування повноважень органів державної влади [6].

Об'єктами національної безпеки є: людина і громадянин — їхні конституційні права, свободи та здоров'я; суспільство — його духовні, морально-етичні, культурні, історичні, інтелектуальні та матеріальні цінності, інформаційне і навколишнє природне середовище і природні ресурси; держава — її конституційний лад, суверенітет, територіальна цілісність та недоторканість (рис. 4).

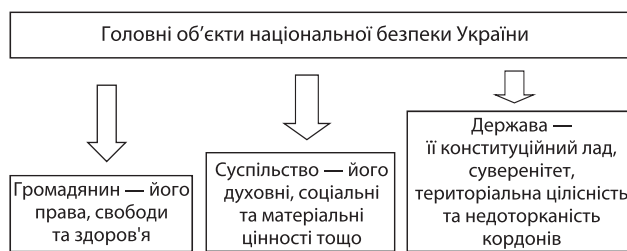

Рис. 4. Об'єкти національної безпеки

Суб'єктами забезпечення національної безпеки є: Президент України; Верховна Рада України; Кабінет Міністрів України; Рада національної безпеки і оборони України; міністерства та інші центральні органи виконавчої влади; Національний банк України; суди загальної юрисдикції; прокуратура України; місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування; Збройні Сили України, Служба безпеки України, Служба зовнішньої розвідки України, Державна прикордонна служба України та інші військові формування, утворені відповідно до законів України; громадяни України, об'єднання громадян [1, 7].

Місце і роль судової фармації під час дослідження нелегального обігу засобів і речовин різних класифікаційно-правових груп у світлі національної безпеки України наведено на рис. 5.

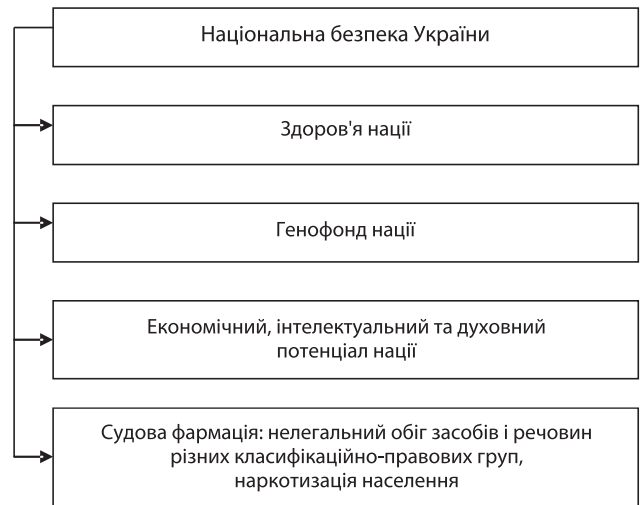

Рис. 5. Судова фармація як складова національної безпеки України

Таким чином, визначено роль, місце судової фармації і судово-фармацевтичних досліджень нелегального обігу засобів і речовин різних класифікаційно-правових груп у концепції національної безпеки України.

Список літератури

1. Закон України «Про основи національної безпеки України» // Відомості Верховної Ради. — 2003. — № 39. — Ст. 351.
2. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141.
3. Кримінальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 25—26.
4. Наркотики: особлива небезпека / О. М. Бандурка, В. В. Акімов, П. В. Волошин та ін. — Харків: Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2002. — 172 с.
5. Організований наркобізнес (поняття, форми, підстави кримінальної відповідальності) / Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, Л. В. Дорош та ін. — Харків: Право, 2005. — 256 с.
6. Права людини у філософському, політологічному, соціологічному та правовому вимірах / Тези II Міжнар. наук. студент. конф. — Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2006. — 218 с.
7. Про внесення змін до Закону України «Про основи національної безпеки України» // Відомості Верховної Ради. — 2006. — № 14. — Ст. 116.
8. Совершенствование мер государственного контроля за оборотом контролируемых веществ / В. В. Шаповалов, В. А. Шаповалова, И. К. Сосин, С. Л. Петренко // Вісник фармакології та фармації. — 2003. — № 10. — С. 44—47.
9. Сосин И. К., Чуев Ю. Ф. Наркология. — Харьков: Коллегиум, 2005. — 800 с.
10. Фармацевтическое право в безопасном самолечении: лекарственные средства, отпускаемые без рецепта врача / В. А. Шаповалова, А. В. Стефанов, И. М. Трахтенберг, В. В. Шаповалов, В. Т. Чумак, З. С. Галаван, И. К. Сосин / Под ред. В. А. Шаповаловой, О. В. Стефанова, И. М. Трахтенберга, В. В. Шаповалова. — Харьков: Факт, 2005. — 800 с.
11. Фармацевтическое право в наркологии / В. А. Шаповалова, И. К. Сосин, Г. М. Бутенко, В. В. Шаповалов, С. Л. Петренко, Н. М. Халич, Н. Ю. Митина, А. В. Данилюк, Г. Н. Вишар / Под ред. В. А. Шаповаловой, И. К. Сосина, В. В. Шаповалова. — Харьков: Факт, 2004. — 800 с.

Надійшла до редакції 14.02.2007 р.

В. П. Черных, В. В. Шаповалов (мл.)

**Роль судебной фармации
в концепции национальной безопасности Украины***Национальный фармацевтический университет (г. Харьков);
СУГУМВД Украины в Харьковской области*

Показана необходимость проведения судебно-фармацевтических исследований оборота особо опасных наркотических средств и психотропных веществ в контексте приоритетов национальной безопасности Украины. Приведена дефиниция термина «национальная безопасность», определены элементы, типы, принципы, объекты и субъекты национальной безопасности Украины. Обосновано место судебной фармации как составляющей национальной безопасности Украины при исследовании средств и веществ различных классификационно-правовых групп.

V. P. Chernykh, V. V. Shapovalov (jr.)

**The role of forensic pharmacy in concept of national
safety of Ukraine***National Institute of Pharmacy (Kharkiv);
Investigating Department of Central Board of Ministry
of Home Affairs of Ukraine in Kharkiv region*

There is a need for forensic and pharmaceutical studies on circulation of extremely dangerous narcotic products and psychotropic substances in the context of priorities of national safety of Ukraine. The definition of term «national safety» has been given. Also elements, types, principles, objects and subjects of national safety of Ukraine were defined. There has been justified the place of forensic pharmacy as constituent of national safety of Ukraine when studying products and substances of different classes and groups.

УДК-616.89-008.441.44-037:164.1 (477)

Л. Н. Юр'ева, д-р мед. наук, проф.Днепропетровская государственная медицинская академия
(г. Днепропетровск)**СУИЦИДОЛОГИЧЕСКАЯ СИТУАЦИЯ В УКРАИНЕ:
РЕАЛИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ**

Частота самоубийств является одним из важнейших индикаторов общественного психического здоровья, социального благополучия и качества жизни населения. Согласно шкале оценки уровня частоты самоубийств ВОЗ, Украина относится к числу стран с высоким уровнем суицидов. Их распространенность повысилась с 20,63 самоубийств на 100 тыс. населения в 1988 году до 29,9 в 1991 году. За этот период уровень завершенных суицидов возрос в 1,6 раза. С 1997 по 2000 годы рост самоубийств прекратился и с 2001 года по настоящее время отмечается тенденция к ежегодному снижению их уровня [2, 4, 5].

По данным ВОЗ в 2005 году общий уровень смертности от суицидов в Украине превысил таковой в странах Европейского региона в 1,36 раза и в 1,85 раза в странах — членах Европейского Союза [2, 3]. Частота самоубийств в Украине ниже, чем средняя по странам СНГ, но превышает в 1,5 раза показатели смертности от суицидов в центральноазиатских республиках СНГ и Казахстане (табл. 1).

Таблица 1

**Сравнительные гендерные показатели частоты
завершенных суицидов в Украине и регионах мира в 2005 г.
(стандартизованные данные на 100 тыс. населения)**

Регионы	Мужчины	Женщины	Всего
Украина	39,17	5,84	20,8
В мире	24	6,8	15,1
Страны СНГ	42,37	6,64	22,72
Страны Европейского Союза	18,23	4,94	11,23
Страны Европейского региона	26,52	5,54	15,19

Согласно анализу статистических данных МЗ Украины, за 10-летний период (1994—2003 гг.) были выявлены различия в частоте суицидов по осям Восток — Запад, промышленные и сельские регионы, а также в регионах, пострадавших от аварии на Чернобыльской АЭС [4—6]. Наивысший уровень смертности в результате суицидов фиксировался в промышленных регионах Восточной Украины и в районах, пострадавших от аварии на Чернобыльской АЭС. Анализ суицидологической ситуации среди городского и сельского населения выявил, что сельские жители в 1,5 раза чаще совершают самоубийства, чем городские. Среди факторов, потенцирующих суицидальный риск, первостепенное значение имеет злоупотребление алкоголем и его суррогатами. Различия в частоте завершенных суицидов в областях Украины в 2003 году составляет 4,6 раза. Самый низкий уровень завершенных суицидов (до 10 случаев на 100 тыс. населения) отмечен на территории Западной Украины, во Львовской области этот показатель минимален. К регионам со средним уровнем частоты самоубийств (от 10 до 20 случаев на 100 тыс. населения) относятся Черновицкая, Тернопольская, Ивано-Франковская, Ровенская и Закарпатская области. Остальные регионы относятся к областям с высоким уровнем частоты самоубийств (более 20 случаев на 100 тыс. населения). В Черниговской и Сумской областях этот показатель самый высокий.

При исследовании глобального бремени заболеваний в Украине методикой DALI, было выявлено увеличение доли насильственных причин смерти в общей структуре бремени болезней населения и широкое распространение суицидов среди лиц молодого